

Judge Carmel Agius, predsjednik

Obraćanje povodom otvaranja izložbe “Ahmići: 48 sati pepela i krvi”

SENSE Centar za tranzicijsku pravdu

Pula, Hrvatska

26. april 2019.

Dobro veče svima, dozvolite mi da vam se predstavim. Ja sam sudija Carmel Agius, predsjednik Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove (Mehanizam), koji je, kao što vam je možda poznato, tijelo koje nasljeđuje i Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) i Međunarodni krivični sud za Ruandu. Bio sam sudija MKSJ-a više od 16 godina, a takođe i njegov posljednji predsjednik od novembra 2015. do zatvaranja tog suda u decembru 2017., nakon što sam prije toga četiri godine bio njegov potpredsjednik.

Upravo na MKSJ-u sam stekao priliku da upoznam g. Mirka Klarina, šefa tadašnje novinske agencije SENSE, a sada direktora Centra za tranzicijsku pravdu SENSE, i da steknem poštovanje za njegov rad. Prije dvije godine, Mirko me je pozvao da otvorim odličnu izložbu “Spomenici na nišanu – zatiranje historije i sjećanja” u Historijskom muzeju Bosne i Hercegovina, a istu izložbu sam otvorio prošle godine u Haagu. Bila mi je čast tada, baš kao što mi je sada velika čast da učestvujem u tako značajnom događaju. Ovaj put, osjećam se počašćenim da otvorim važnu i snažnu novu izložbu ovdje u Centru za tranzicijsku pravdu u Puli, pod nazivom “48 sati pepela i krvi”, koja se bavi stravičnim događajima koji su se samo prije 26 godina odigrali u Ahmićima u srednjoj Bosni.

Prije nego što kažem nešto o izložbi, dozvolite mi da kažem nekoliko riječi o Mirku Klarinu i njegovom radu. Dana 25. maja 1993. godine, međunarodna zajednica pokrenula je istorijsku misiju da se utvrdi nova definicija pravde kroz stvaranje MKSJ-a—misiju koja je odražavala ne samo našu osudu počinjenih zločina, nego i naše opredjeljenje da ne stojimo po strani u suočavanju sa teškim zločinima. MKSJ-u je bio povjeren mandat bez presedana da istraži zločine počinjene tokom sukoba na Balkanu od 1991. godine, te da privede pravdi one koji su snosili najveću odgovornost za te užasne zločine; ogroman zadatak koji je predstavljao prvi pokušaj poslije Nirnberga i Tokija da se povede borba protiv nekažnjivosti i da se onda možda i iskorijeni.

SENSE je bila jedina novinska agencija na svijetu koja je dokumentovala provođenje ovog mandata i pratila predmete MKSJ-a od samog početka, pa sve do zatvaranja MKSJ-a, a Mirko je bio na njenom čelu sve vrijeme. Njegov doprinos, kao i doprinos SENSE-a, istini, naslijeđu MKSJ-a te tako i radu institucije koja ga nasljeđuje, Mehanizma, bio je ogroman. On se nastavlja do dana današnjeg kroz aktivnosti i izložbe onoga što se sada zove Centar za tranzicijsku pravdu SENSE. Mirko, rad koji ste Vi i Vaš tim obavili je izuzetan, a današnja izložba predstavlja dodatni primjer za to u kojoj je mjeri vaš doprinos bio i ostao značajan. Zbog toga, izražavam vam svoju najiskreniju zahvalnost.

Dragi prijatelji, danas smo međutim ovdje ne kako bismo govorili o našim dostignućima, nego potvrdili i podsjetili se na strahote rata i tragediju ljudskih žrtava; konkretno, na užasan gubitak koji su pretrpjeli stanovnici mirnog sela Ahmići prije više od četvrt stoljeća. Dana 16. aprila 1993., za samo nekoliko sati, više od 100 stanovnika tog sela, uključujući žene i djecu, bilo je lišeno života, oko 24 njih je ranjeno, a više od 160 kuća i dvije džamije uništile su vojne snage bosanskih Hrvata: HVO i specijalne jedinice hrvatske Vojne policije, takozvani “Džokeri”.¹

MKSJ se bavio ovim zločinima u više značajnih predmeta—*Tužilac protiv Kupreškića i drugih*, *Tužilac protiv Blaškića*, *Tužilac protiv Kordića i Čerkeza* i *Tužilac protiv Brale*,—pozivajući na odgovornost i niže oficire i visoke zapovjednike vojnih snaga bosanskih Hrvata. Neki od njih koji su bili optuženi su na kraju oslobođeni optužbi, dok su drugima izrečene osuđujuće presude i kazne od strane MKSJ-a za zločine u Ahmićima, uključujući Darija Kordića, kome je izrečena kazna zatvora u trajanju od 25 godina, Miroslava Bralu, kome je izrečena kazna zatvora u trajanju od 20 godina, te Vladimira Šantića, kome je izrečena kazna zatvora u trajanju od 20 godina. Pored toga, MKSJ je podigao optužnicu protiv Paška Ljubičića, najvišeg po činu pripadnika Vojne policije HVO-a, čiji je predmet kasnije proslijeđen Bosni i Hercegovini, gdje je Ljubičiću izrečena kazna zatvora u trajanju od 10 godina. Ovaj korpus sudske prakse uspostavlja značajan historijski spis, a žrtve ovih napada, muslimanski civili, bili su namjerno progonjeni kako bi se širio teror i “etnički očistili” Ahmići od svog muslimanskog stanovništva.² Ovi predmeti takođe utvrđuju da je do masakra u Ahmićima došlo u kontekstu šireg niza napada širom Lašvanske doline, gdje je tokom nekoliko mjeseci, svijet bio svjedok nizu incidenata persekutornog nasilja protiv domova, života i samih temelja naše ljudskosti.³

U tom kontekstu, ova izložba je izuzetno relevantna. Ova izložba, koja je postavljena i u Osnovnoj školi u Ahmićima i u Sarajevu kroz zajedničke napore SENSE-a i Historijskog muzeja Bosne i Hercegovine, predstavlja svjedočanstvo napretka postignutog od 90-ih godina prošlog vijeka. Zajedno se osvrćemo na vrijeme sukoba i nejedinstva, kroz izložbu nastalu iz saradnje i dijaloga. Na taj način pamtimo ove zločine i, što je još važnije, odajemo počast žrtvama.

Izložba sadrži pedesetak fotografija koje je 16. aprila 1993. i u danima poslije toga, snimio g. Giles Penfound—bivši fotograf Britanskog bataljona, koji je tada bio stacioniran u Vitezu u sastavu Zaštitnih snaga Ujedinjenih nacija—koji je velikodušno ustupio svoju kolekciju SENSE-u kako bi odao počast žrtvama i preživjelim tih događaja. Te fotografije pokazuju, na način na koji riječi to ne bi nikada mogle, ovo mračno poglavlje u našoj historiji i ogromne patnje koje je ono prouzročilo.

Upravo u tom pogledu, funkcije MKSJ-a—a sada Mehanizma—nisu samo adjudikatorne, nego su i didaktičke. Pravda koju međunarodna zajednica nastoji obezbijediti uspostavljanjem takvih sudova i tribunala stoga nije usmjerena samo na procesuiranje i kažnjavanje najodgovornijih za užasne zločine; ona takođe služi utvrđivanju činjenica kako bi revizionizam i negacija mogli biti poraženi, kako bi se uputila jasna i glasna poruka da nekažnjivost više neće biti tolerisana, te kako

¹ V. *Tužilac protiv Zorana Kupreškića i drugih*, Presuda, predmet br. IT-95-16-T, 14. januar 2000., par. 749, 754; *Tužilac protiv Darija Kordića i Marija Čerkeza*, Presuda, predmet. br. IT-95-14/2-T, 26. februar 2001., Dodatak I, str. 312.

² V., na primjer, *Tužilac protiv Zorana Kupreškića i drugih*, Presuda, predmet br. IT-95-16-T, 14. januar 2000., par. 749; *Tužilac protiv Dario Kordić & Marija Čerkeza*, Presuda, predmet br. IT-95-14/2-T, 26. februar 2001., par. 642; *Tužilac protiv Miroslava Brale*, Presuda po žalbi na kaznu, predmet br. IT-95-17-A, 2 April 2007, par. 2.

³ V., na primjer, *Tužilac protiv Zorana Kupreškića i drugih*, Presuda, predmet br. IT-95-16-T, 14 januar 2000., par. 752, 760; *Tužilac protiv Darija Kordića i Marija Čerkeza*, Drugostepena presuda, predmet br. IT-95-14/2-A, 17. decembar 2004., par. 669.

bi se žrtvama dao glas i uvjerilo ih se da svijet osuđuje ono što se dogodilo; danas, i u generacijama koje će doći.

Značajno je napomenuti da izložba koju danas imam čast otvoriti šalje istu poruku: ona nas podsjeća da ne smijemo nikada zaboraviti i nikada ponoviti ono što se desilo tokom tih 48 sati pepela i krvi prije 26 godina. Stoga pohvaljujem Centar za tranzicijsku pravdu SENSE za preduzimanje ove značajne inicijative, koja predstavlja pravovremenu i potresnu ilustraciju ljudske okrutnosti s jedne strane, i ljudskog očajja i patnje s druge.

Pravda se često posmatra u smislu presuda. U stvarnosti, ona počinje mnogo prije toga, kada se prikupljaju dokazi, najčešće u veoma teškim okolnostima, i kada žrtve ispričaju šta su doživjele. Ona se nastavlja kada te priče postanu dio historijskog spisa, kada sud izrekne presudu i kada se izdržava kazna. Ova izložba prati jedan značajan dio tog putovanja.

Moje misli su danas sa svima koji su izgubili živote, domove i imovinu tokom tih jezivih sati, s onima koji su preživjeli strahote i koji će ostatak života provesti progonjeni tim stravičnim uspomenu, kao i sa njihovim porodicama koje su toliko mnogo pretrpjele. Neka vam Bog da svu snagu koja vam je potrebna. Kroz ovu izložbu SENSE-a bićete zapamćeni a vaše priče će biti sačuvane.

Hvala vam svima.